

УДК 656.073.23:656.615

JEL Classification M41

DOI: 10.31375/2226-1915-2018-3-54-65

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СОБІВАРТОСТІ НАВАНТАЖУВАЛЬНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ РОБІТ В ПОРТАХ

Г.А. Версанова

доцент кафедри «Економіка та фінанси»

strannyk2008@ukr.net

Одеський національний морський університет, Одеса, Україна

Анотація. У статті були проаналізовані техніко-економічні фактори та резерви зниження собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт. Запропоновані напрямки зниження собівартості та заходи по ліквідації непродуктивних витрат і втрат. Метою обліку витрат і визначення собівартості перевантажувальних робіт є своєчасне та достовірне визначення фактичних витрат на їх виконання, обчислення фактичної собівартості окремих видів перевантажувальних робіт, здійснення контролю за використанням матеріальних, трудових та грошових ресурсів.

Дані обліку витрат використовуються для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств та їх структурних підрозділів, визначення фактичної ефективності проведених організаційно-технічних заходів, виявлення резервів скорочення витрат. Собівартість продукції знаходиться у взаємозв'язку з показниками ефективності виробництва. Вона відбиває велику частину вартості продукції і залежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Істотний вплив на рівень витрат здійснюють техніко-економічні фактори виробництва.

Ключові слова: собівартість, механізація, автоматизація, удосконалювання, матеріально-технічна база.

ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПОГРУЗОЧНО-РАЗГРУЗОЧНЫХ РАБОТ В ПОРТУ

Г.А. Версанова

доцент кафедры «Экономика и финансы»

Одесский национальный морской университет, Одесса, Украина

Аннотация. В статье были проанализированы технико-экономические факторы и резервы снижения себестоимости погрузочно-разгрузочных работ. Предложены направления снижения себестоимости и меры по ликвидации непроизводительных расходов и потерь. Целью учета затрат и определения себестоимости перегрузочных работ является своевременное и достоверное определение фактических затрат на их выполнение, вычисление фактической себестоимости отдельных видов перегрузочных работ, осуществление контроля за использованием материальных, трудовых и денежных ресурсов.

© Версанова Г.А., 2018

Данные учета затрат используются для оценки финансово-хозяйственной деятельности предприятий и их структурных подразделений, определение фактической эффективности проведенных организационно-технических мероприятий, выявления резервов сокращения расходов. Себестоимость продукции находится во взаимосвязи с показателями эффективности производства. Она отражает большую часть стоимости продукции и зависит от изменения условий производства и реализации продукции. Существенное влияние на уровень затрат осуществляют технико-экономические факторы производства.

Ключевые слова: *себестоимость, механизация, автоматизация, совершенствование, материально-техническая база.*

UDC 656.073.23:656.615

JEL Classification M41

DOI 10.31375/2226-1915-2018-3-54-65

SPECIAL ASPECTS OF PRIME COST ACCOUNTING OF CARGO HANDLING WORK IN PORTS

G.A. Versanova

docent of the Department of «Economics and Finance»

strannyk2008@ukr.net

Odessa National Marine University, Odessa, Ukraine

Abstract. *For now when analyzing and reducing the actual cost of products when revealing reserves and economic effect, calculation by economic factors is used. Economic factors cover the most of elements of the production process and pay off the common types of work groups enterprises for cost reduction : increase of labor productivity, introduction of advance technology, better equipment usage, cheaper production, reduction of overheads.*

The purpose of this article is to determine the reserves and the directions of cost reduction loading and unloading operations.

Research of using material resources and factors efficiency which affects the level of the cost of production in the port.

The purpose of accounting for costs and determining the cost of reloading is to timely and accurately determine the actual costs of their implementation, the calculation of the actual cost of certain types of transshipment, control over the use of material, labor and money resources.

Data on cost accounting are used to assess the financial and economic activity of enterprises and their structural divisions, to determine the actual effectiveness of the organizational and technical measures carried out, to identify the reserves of cost reductions. At the improvement of the use of capital assets of decline of prime price it takes place as a result of increase of reliability and longevity of equipment; perfection of the system of plan-preventive repair; centralizations and introductions of industrial methods of repair, maintenance and exploitations of capital assets. An economy is calculated as a product of absolute cutback of spending (except depreciation) on the piece of equipment (or other capital assets) on the average amount of equipment (or

other capital assets). Perfection of material-supply and use of material resources find illumination in reduction of norms of expense of raw material and materials, decline of their prime price due to reduction of purveying-ware-house charges. Transport charges grow short as a result of reduction of charges on delivery of raw material and materials from a supplier to the syllables of enterprise, from plant syllables to the places of consumption; reduction of charges is on transporting of the prepared products.

Keywords: *prime, price, mechanization, perfection, overload, materially-technical base.*

Постановка проблеми. В даний час при аналізі фактичної собівартості продукції, що випускається, при виявленні резервів і економічного ефекту від її зниження використовується розрахунок за економічними факторами. Економічні фактори найбільш повно охоплюють всі елементи процесу виробництва – засоби, предмети праці і сама праця. Вони відбивають основні напрямки роботи колективів підприємств зі зниження собівартості: підвищення продуктивності праці, упровадження передової техніки і технології, кращого використання устаткування, здешевлення заготівлі і кращого використання предметів праці, скорочення адміністративно-управлінських і інших накладних витрат, скорочення браку і ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Теоретичними питаннями визначення собівартості присвячена значна кількість робіт вітчизняних науковців. Серед них слід визначити роботи В.Г. Чекаловця, М.Т. Примачова, О.М. Кібік [1-3]. Сучасна наукова думка на питання собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт, визначення резервів розвитку портів відображена в роботах Н.В. Яровой, О.В. Меркт, О.М. Степанова [4-6]. В роботі [8] оцінена структура витрат вітчизня-

ного портового оператора за різними ознаками та визначені характерні риси системи управління витратами підприємств портової діяльності. Важливість визначення собівартості як складової ціни на портові послуги підкреслюється іноземними вченими [9]. Значна капіталомісткість морського та річкового комплексу впливає на структуру собівартості відповідних послуг та потребує окремого дослідження використання об'єктів інфраструктури, об'єктів супраструктури та обладнання.

Завдання дослідження. Метою даної статті є визначення резервів та напрямків зниження собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт. Дослідження ефективності використання матеріальних ресурсів порту та факторів, які впливають на рівень собівартості продукції порту.

Основний матеріал дослідження. Економія, що обумовлює фактичне зниження собівартості, розраховується у наступному складі (типовому переліку) факторів:

1. Підвищення технічного рівня виробництва. Це впровадження нової, прогресивної технології, механізація й автоматизація виробничих процесів; поліпшення використання і застосування нових видів сировини і матеріалів; зміна конструкції і технічних характеристик виробів; інші

фактори, що підвищують технічний рівень виробництва.

По даній групі аналізується вплив на собівартість науково-технічних досягнень і передового досвіду. З кожного заходу розраховується економічний ефект, що виражається в зниженні витрат на виробництво. Економія від здійснення заходів визначається порівнянням величини витрат на одиницю продукції до і після впровадження заходів і множенням отриманої різниці на обсяг виробництва в планованому році.

Одночасно повинна враховуватися і економія з тих заходів, що здійснені в попередньому році. Її можна визначити як різницю між річною розрахунковою економією і її частиною, врахованою в планових розрахунках попереднього року. З заходів, що плануються протягом ряду років, економія обчислюється, виходячи з обсягу роботи, виконаної за допомогою нової техніки, тільки в звітному році, без обліку масштабів впровадження до початку цього року.

Зниження собівартості може здійснитися при створенні автоматизованих систем управління, використанні ЕОМ, удосконалюванні і модернізації існуючої техніки і технології. Зменшуються витрати й у результаті комплексного використання сировини, застосування економічних заміників, повного використання відходів у виробництві. Великий резерв зниження собівартості є у вдосконалюванні продукції, зниженні її матеріалоемності і трудомісткості, зниженні ваги машин і устаткування, зменшенні габаритних розмірів та ін.

2. Удосконалювання організації виробництва і праці. Зниження собівартості може відбутися в резуль-

таті зміни в організації виробництва, формах і методах праці при розвитку спеціалізації виробництва; удосконалювання управління виробництвом і скорочення витрат на нього; поліпшення використання основних фондів; поліпшення матеріально-технічного постачання; скорочення транспортних витрат; інших факторів, що підвищують рівень організації виробництва.

При одночасному удосконалюванні техніки й організації виробництва необхідно установити економію за кожним фактором окремо і включити у відповідні групи. Якщо такий поділ зробити важко, то економія може бути розрахована, виходячи з цільового характеру заходів або за групами факторів.

Зниження поточних витрат відбувається в результаті удосконалювання обслуговування основного виробництва (наприклад, розвитку поточного виробництва, підвищення коефіцієнта змінності, упорядкування підсобно-технологічних робіт, поліпшення інструментального господарства, удосконалювання організації контролю за якістю робіт і продукції). Значне зменшення витрат живої праці може відбутися при збільшенні норм і зон обслуговування, скороченні витрат робочого часу, зменшенні числа робітників, що не виконують норм виробітку. Цю економію можна підрахувати, якщо помножити кількість робітників, що вивільняються, на середню заробітну плату в попередньому році (з нарахуваннями на соціальне страхування і з урахуванням витрат на спецодяг, харчування тощо). Додаткова економія виникає при удосконалюванні структури управління підприємства в цілому. Вона вира-

жається в скороченні витрат на управління й в економії заробітної плати і нарахувань на неї в зв'язку з вивільненням управлінського персоналу.

При поліпшенні використання основних фондів зниження собівартості відбувається в результаті підвищення надійності і довговічності устаткування; удосконалювання системи планово-попереджувального ремонту; централізації і впровадження індустріальних методів ремонту, утримання й експлуатації основних фондів. Економія обчислюється як добуток абсолютного скорочення витрат (крім амортизації) на одиницю устаткування (або інших основних фондів) на середньодіючу кількість устаткування (або інших основних фондів).

Удосконалювання матеріально-технічного постачання і використання матеріальних ресурсів знаходить висвітлення в зменшенні норм витрати сировини і матеріалів, зниженні їхньої собівартості за рахунок зменшення заготівельно-складських витрат. Транспортні витрати скорочуються в результаті зменшення витрат на доставку сировини і матеріалів від постачальника до складів підприємства, від заводських складів до місць споживання; зменшення витрат на транспортування готової продукції.

Визначені резерви зниження собівартості закладені в усуненні або скороченні витрат, що не є необхідними при нормальній організації виробничого процесу (наднормативні витрати сировини, матеріалів, палива, енергії, доплати робітникам за понаднормові роботи та ін.). Виявлення цих зайвих витрат вимагає особливих методів і уваги колективу підприємства.

Їх можна виявити проведенням спеціальних обстежень і одноразового обліку, при аналізі даних нормативного обліку витрат на виробництві, ретельному аналізі планових і фактичних витрат на виробництво.

3. Зміна обсягу і структури продукції, що можуть привести до відносного зменшення умовно-постійних витрат (крім амортизації), відносному зменшенню амортизаційних відрахувань, зміни номенклатури й асортименту продукції, підвищенню її якості. Умовно-постійні витрати не залежать безпосередньо від кількості продукції, що випускається. Зі збільшенням обсягу виробництва їхня кількість на одиницю продукції зменшується, що приводить до зниження її собівартості.

Зміна номенклатури й асортименту виробленої продукції є одним з важливих факторів, що впливають на рівень витрат на виробництво. При різній рентабельності окремих виробів (стосовно собівартості) зрушення в складі продукції, пов'язані з удосконалюванням її структури і підвищенням ефективності виробництва, можуть приводити і до зменшення і до збільшення витрат на виробництво. Вплив змін структури продукції на собівартість аналізується за перемінними витратами за статтями калькуляції типової номенклатури. Розрахунок впливу структури виробленої продукції на собівартість необхідно порівняти з показниками підвищення продуктивності праці.

4. Поліпшення використання природних ресурсів. Тут враховується: зміна складу і якості сировини; зміна продуктивності родовищ, обсягів підготовчих робіт при видобутку, способів видобутку природної сиро-

вини; зміна інших природних умов. Ці фактори відбивають вплив природних умов на величину перемінних витрат. Аналіз їхнього впливу на зниження собівартості продукції проводиться на основі галузевих методик видобувних галузей промисловості.

5. Галузеві та інші фактори. До них відносяться: введення й освоєння нових цехів, виробничих одиниць і виробництв, підготовка й освоєння виробництва в діючих об'єднаннях і на підприємствах; інші фактори. Необхідно проаналізувати резерви зниження собівартості в результаті ліквідації застарілих і введення нових цехів і виробництв на більш високій технічній основі, із кращими економічними показниками.

Значні резерви закладені в зниженні витрат на підготовку й освоєння нових видів продукції і нових технологічних процесів, у зменшенні витрат пускового періоду по цехах, що вводяться знову в дію, і об'єктам.

Вплив на собівартість товарної продукції змін у розміщенні виробництва аналізується тоді, коли той самий вид продукції виробляється на декількох підприємствах, що мають неоднакові витрати в результаті застосування різних технологічних процесів. При цьому доцільно провести розрахунок оптимального розміщення окремих видів продукції по підприємствах об'єднання з урахуванням використання існуючих потужностей, зниження витрат виробництва і на основі зіставлення оптимального варіанта з фактичним виявити резерви.

Якщо зміни величини витрат в аналізованій період не знайшли відображення у вищевикладених факторах, то їх відносять до інших. До них можна віднести, наприклад, зміну

розмірів або припинення різного роду обов'язкових платежів, зміну величини витрат, що включаються в собівартість продукції тощо.

Виявлені в результаті аналізу фактори зниження собівартості і резерви необхідно підсумовувати в остаточних висновках, визначити сумарний вплив усіх факторів на зниження загальної величини витрат та витрат на одиницю продукції.

Аналіз комплексних витрат дозволяє виявити додаткові резерви зниження витрат на виробництво продукції, підвищення ефективності виробництва. До складу собівартості товарної продукції входять комплексні витрати, що являють собою витрати з обслуговування виробництва і управління, витрати на підготовку й освоєння виробництва нових видів продукції, утрати від браку; інші виробничі витрати; позавиробничі витрати. У кожному статтю комплексних витрат включаються витрати різного економічного характеру і призначення. При обліку вони деталізуються на більш дробові позиції, що поєднують витрати однакового цільового призначення, причому економія по одним з них не дає перевитрату по іншим. При аналізі відхилення від кошторису витрат визначаються не за статтею в цілому, а за окремими вхідними у неї позиціями. Потім підраховуються роздільно суми перевищення кошторису за одними статтями витрат і економії за іншими. Тому при аналізі не можна проводити взаємне погашення відхилень шляхом їхнього підсумовування.

До витрат з обслуговування виробництва і управління входять три статті: витрати на утримання і

експлуатацію устаткування, цехові витрати і загальнозаводські витрати.

Витрати на утримання і експлуатацію устаткування займають значну питому вагу в загальній сумі комплексних витрат. До їхнього складу включаються витрати, пов'язані з роботою устаткування, тобто витрати на утримання, амортизацію, поточний ремонт виробничого і підйомно-транспортного устаткування, цехового транспорту, обслуговування робочих місць, а також на амортизацію і відшкодування зносу інструментів і пристосувань та ін. Вони розподіляються між окремими видами виробів пропорційно кошторисним (нормативним) ставкам і зростають при перевиконанні плану за обсягами виробництва. Однак це зростання непропорційне збільшенню обсягу виробництва, і темпи його залежать від тих факторів, що обумовили надплановий приріст виробництва.

До цехових витрат включаються витрати з утримання цехового персоналу, амортизація і витрати з утримання будинків, споруджень і інвентарю, на поточний ремонт будинків і споруджень, витрати на іспити, дослідження, з раціоналізації і винахідництва цехового характеру, на заходи щодо охорони праці тощо. До складу фактичних цехових витрат додатково включаються непродуктивні витрати: утрати від простоїв, від псування матеріальних цінностей і технологічного оснащення при збереженні в цехах, нестачі матеріальних цінностей і незавершеного виробництва (за винятком надлишків), інші непродуктивні витрати і надлишки.

Загальнозаводські витрати, що пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробництва всього під-

приємства, підрозділяються на п'ять груп: витрати з утримання апарата управління; загальногосподарські витрати; податки, збори та інші обов'язкові відрахування і витрати; непродуктивні витрати; доходи, що виключаються, (не плановані доходи підприємства, отримані ним у звітний період). Цехові і загальнозаводські витрати розподіляються між різними видами продукції пропорційно сумі основної заробітної плати виробничих робітників (без доплат по прогресивно-преміальних системах) і витратам на утримання і експлуатацію устаткування або пропорційно іншій базі.

При аналізі витрат з обслуговування виробництва і управління необхідно зробити оцінку загального рівня витрат; визначити виконання кошторисів зазначених витрат у цілому, по групах і окремих статтях; виявити резерви зниження витрат.

Вирішальну роль у цехових і загальнозаводських витратах грають витрати на утримання апарата управління, велике місце займають амортизація і поточний ремонт основних фондів, відшкодування зносу малоцінних і швидкозношуваних предметів.

При розгляді інших комплексних статей собівартості необхідно враховувати, що витрати на підготовку й освоєння виробництва, утрати від браку, інші виробничі витрати являють собою виробничі втрати. Основна частина витрат на підготовку й освоєння виробництва пов'язана з розробкою нових видів виробів і нових технологічних процесів і підготовкою промислового виробництва цих виробів. Фактичні витрати на ці цілі спочатку враховуються в складі

витрат майбутніх періодів, а потім списуються поступово на собівартість продукції, виходячи з планованого терміну їхнього повного відшкодування (не більш двох років) і планованого обсягу випуску продукції в цей період.

Найбільш розповсюдженими виробничими втратами є утрати від браку. Усунення цих утрат є істотним резервом зниження собівартості продукції. Для визначення утрат від браку, що відносять на собівартість продукції, до собівартості остаточно забракованих виробів додають витрати на виправлення браку і з отриманої суми віднімають вартість браку за ціною можливого їхнього використання, суми утримання з винуватців браку і суми відшкодування збитків, фактично стягнені з постачальників за постачання недоброякісних матеріалів або напівфабрикатів. При цьому визначають не тільки абсолютну зміну суми втрат від браку в порівнянні з минулим звітним періодом, але і зміну їх питомої ваги у складі собівартості продукції.

Витрати, пов'язані з реалізацією продукції, відносяться до поза-виробничих витрат. До їхнього складу входять витрати на тару, упакування продукції, доставку її на станцію призначення, а також навантаження в залізничні вагони й інші транспортні засоби. У складі собівартості вони показані загальними сумами без розшифровки, на основі яких визначається загальне відхилення фактичних позавиробничих витрат від планових. Варто мати на увазі, що ці витрати залежать від обсягу відвантаженої продукції і є перемінними.

До комплексних статей відносяться інші виробничі витрати, до

складу яких у різних галузях промисловості включаються різні види витрат, наприклад відрахування на науково-дослідні роботи, на гарантійне обслуговування і ремонт продукції, а також витрати, що не можуть бути віднесені на собівартість у складі інших статей.

Вирішальною умовою зниження собівартості служить безперервний технічний прогрес. Упровадження нової техніки, комплексна механізація й автоматизація виробничих процесів, удосконалювання технології, упровадження прогресивних видів матеріалів дозволяють значно знизити собівартість продукції.

Зниження собівартості продукції забезпечується насамперед за рахунок підвищення продуктивності праці. Зі зростанням продуктивності праці скорочуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати в структурі собівартості.

Успіх боротьби за зниження собівартості вирішує насамперед ріст продуктивності праці робітників, що забезпечує у визначених умовах економію на заробітну плату. Збільшення виробітку продукції на одного робітника може бути досягнуте за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів, завдяки чому змінюються, як правило, норми виробітку і відповідно до них розцінки за виконувані роботи. Збільшення виробітку може відбутися і за рахунок перевиконання встановлених норм виробітку без проведення організаційно-технічних заходів. Норми виробітку і розцінки в цих умовах, як правило, не змінюються.

Найважливіше значення в боротьбі за зниження собівартості продукції має дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне здійснення на підприємствах режиму економії виявляється насамперед у зменшенні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат з обслуговування виробництва і управління, у ліквідації утрат від браку й інших непродуктивних витрат.

Матеріальні витрати, як відомо, у більшості галузей промисловості займають велику питому вагу в структурі собівартості продукції, тому навіть незначне заощадження сировини, матеріалів, палива й енергії при виробництві кожної одиниці продукції в цілому по підприємству дає великий ефект.

Підприємство має можливість впливати на величину витрат матеріальних ресурсів, починаючи з їхньої заготівлі. Сировина і матеріали входять у собівартість за ціною їхнього придбання з урахуванням витрат на перевезення, тому правильний вибір постачальників матеріалів впливає на собівартість продукції. Важливо забезпечити надходження матеріалів від таких постачальників, що знаходяться на невеликій відстані від підприємства, а також перевозити вантажі найбільш дешевим видом транспорту. При укладанні договорів на постачання матеріальних ресурсів необхідно замовляти такі матеріали, що за своїми розмірами і якістю точно відповідають плановій специфікації на матеріали, прагнути використовувати більш дешеві матеріали, не знижуючи в той же час якості продукції.

Основною умовою зниження витрат сировини і матеріалів на виробництво одиниці продукції є поліпшення конструкцій виробів і удосконалювання технології виробництва, використання прогресивних видів матеріалів, упровадження технічно обґрунтованих норм витрат матеріальних цінностей.

Скорочення витрат на обслуговування виробництва і управління також знижує собівартість продукції. Розмір цих витрат на одиницю продукції залежить не тільки від обсягу випуску продукції, але і від їхньої абсолютної суми. Чим менше сума цехових і загальнозаводських витрат у цілому по підприємству, тим за інших рівних умов нижче собівартість кожного виробу.

Резерви скорочення цехових і загальнозаводських витрат полягають насамперед у спрощенні і здешевленні апарата управління, в економії на управлінських витратах. До складу цехових і загальнозаводських витрат у значній мірі включається також заробітна плата допоміжних і підсобних робітників.

Проведення заходів щодо механізації допоміжних і підсобних робіт приводить до скорочення чисельності робітників, зайнятих на цих роботах, а отже, і до економії цехових і загальнозаводських витрат. Найважливіше значення при цьому мають автоматизація і механізація виробничих процесів, скорочення питомої ваги витрат ручної праці у виробництві. Автоматизація і механізація виробничих процесів дають можливість скоротити і чисельність допоміжних і підсобних робітників у промисловому виробництві.

Скороченню цехових і загальнозаводських витрат сприяє також ощадлива витрата допоміжних матеріалів, використовуваних при експлуатації устаткування і на інші господарські нестатки.

Значні резерви зниження собівартості укладені в скороченні утрат від браку й інших непродуктивних витрат. Вивчення причин браку, виявлення його винуватця дають можливість здійснити заходи щодо ліквідації утрат від браку, скороченню і найбільш раціональному використанню відходів виробництва.

Масштаби виявлення і використання резервів зниження собівартості продукції багато в чому залежать від того, як поставлені робота з вивчення і впровадження досвіду, що мається на інших підприємствах.

Собівартість продукції – один з найважливіших економічних показників діяльності промислових підприємств і об'єднань, що виражає в грошовій формі усі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість показує, у що обходиться підприємству продукція, що випускається ним. У собівартість включаються перенесені на продукцію витрати минулої праці (амортизація основних фондів, вартість сировини, матеріалів, палива й інших матеріальних ресурсів) і витрати на оплату праці працівників підприємства (заробітна плата).

Собівартість робіт, послуг порту – це виражені у грошовій формі поточні витрати, безпосередньо пов'язані з підготовкою та виконанням робіт і послуг. Витрати робіт, послуг порту характеризують витрати поточного періоду (року, кварталу, місяця) на ці цілі і включаються у собівар-

тість того звітного періоду, в якому вони виникли, незалежно від дати сплати грошових коштів. Непродуктивні витрати і втрати відображаються в обліку того звітного періоду, коли вони виникли.

В даний час при аналізі фактичної собівартості продукції, при виявленні резервів і економічного ефекту від її зниження використовується розрахунок за економічними факторами. Економічні фактори найбільш повно охоплюють всі елементи процесу виробництва – засоби, предмети праці і сама праця. Вони відбивають основні напрямки роботи колективів підприємств зі зниження собівартості: підвищення продуктивності праці, упровадження передової техніки і технології, кращого використання устаткування, здешевлення заготівлі і кращого використання предметів праці, скорочення адміністративно-управлінських і інших накладних витрат, скорочення браку і ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

Виявлені в результаті аналізу фактори зниження собівартості і резерви необхідно підсумовувати в остаточних висновках, визначити сумарний вплив усіх факторів на зниження загальної величини витрат та витрат на одиницю продукції.

Масштаби виявлення і використання резервів зниження собівартості продукції багато в чому залежать від того, як поставлені робота з вивчення і впровадження досвіду, що мається на інших підприємствах.

Висновки. На підставі цього можна зробити висновок, що собівартість продукції знаходиться у взаємозв'язку з показниками ефективності виробництва. Вона відбиває велику частину вартості продукції і за-

лежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Істотний вплив на рівень витрат здійснюють техніко-економічні фактори виробництва. Цей вплив виявляється в залежності від змін у техніці, технології, організації виробництва, у структурі і якості про-

дукції, від величини витрат на її виробництво. Аналіз витрат, як правило, проводиться систематично протягом року з метою виявлення внутрівиробничих резервів їхнього зниження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чекаловец В.И. Качество в системе управления предприятиями портового обслуживания / В.И. Чекаловец, Ю.А. Наврозова // *Транспорт*. 2009. – № 49 (321). – С. 61-63.
2. Примачев Н.Т. Торговые порты в системе международных транспортно-экономических связей / Н.Т. Примачев. – Одесса: Маяк, 2007. – 247 с.
3. Кібік О.М. Економіка портового господарства: Навч. посібник / О.М. Кібік. – Одеса: ОНМУ, 2004. – 280 с.
4. Меркт Е.В. Методологические подходы к оценке конкурентоспособности порта / Е.В. Меркт // *Розвиток методів управління і господарювання на транспорті: Зб. наук. праць*. – Вип 9. – Одеса: ОДМУ, 2001. – С. 23-33.
5. Yarovaia N.V. Controlling. Necessity for implementation in the companies / N.V. Yarovaia, N.V. Ryabovolenko // *Сб. научн. трудов SWorld*. – Вып. 3. – Т. 1. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – С. 14-22
6. Ярова Н.В. Возможности привлечения иностранных инвесторов на условиях концессии в портовую отрасль Украины / Н.В. Ярова, О.В. Воркунова // *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. – Електронні дані. – Дніпропетровськ: Дніпропетров. Держ. Аграрний ун-т: ТОВ «ДКС Центр». – 2016. – № 1. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua
7. Степанов О.М. Стратегічне управління розвитком морського порту: Монографія / О.М. Степанов. – Одеса: Астропринт, 2005. – 328 с.
8. Наврозова Ю.О. Аналізування структури витрат портового оператора / Ю.О. Наврозова // *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць*. – Одеса: ОНМУ. – 2015. – 2(51). – С. 22-37
9. Peric T. Cost Price Characteristics of Seaport and River Port Service / T. Peric, S. Vojnovic, D. Peric // *Promet- Traffic- Traffico*. – Vol. 15. – 2003. – № 5. – P. 321-332.

REFERENCES

1. Chekalovets, V.I. (2009). *Kachestvo v sisteme upravleniya predpriyatiyami portovogo obsluzhivaniya* [Quality in the management system of enterprises of port services]. *Transport – transport*, № 49 (321), 61-63 [in Russian].
2. Primachev, N.T. (2007). *Torgovyie portyi v sisteme mezhdunarodnyih transportno-ekonomicheskikh svyazey* [Commercial ports in the system of international transport and economic relation]. Odessa: Mayak, 247 [in Russian].
3. Kibik, O.M. (2004). *Ekonomika portovoho hospodarstva* [The port economy]. Odessa: ONMU, 280 [in Ukrainian].
4. Merkt, E.V. (2001). *Metodologicheskie podhody k otsenke konkurentosposobnosti porta* [Methodological approaches to assessing the competitiveness of the port]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of administration and economic management methods on transport*, 9, 23-33.
5. Yarovaya, N.V. & Ryabovolenko N.V. (2013). *Controlling. Necessity for implementation in the companies*. *SWorld*. Vol. 3 No. 1, 14-22 [in English].
6. Yarova, N.V. & Vorkunova, O.V. (2016). *Vozmozhnosti privlecheniya inostrannyih investorov na usloviyah kontsessii v portovuyu otrasl Ukrainyi* [Opportunities to attract foreign investors on concession terms in the port industry of Ukraine].
7. Stepanov, O.M. (2005). *Stratehichne upravlinnia rozvytkom morskoho portu*. Odessa: Astropry`nt, 328 [in Ukrainian].
8. Navrozova, Yu.O. (2015). *Analysis of cost structure for port operator* *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of administration and economic management methods on transport*, 2(51), 22-37 [in Ukraine].
9. T. Peric, S. Vojnovic, D. Peric (2003). *Cost Price Characteristics of Seaport and River Port Service*. *Promet- Traffic- Traffico*, Vol. 15, 2003, No. 5, 321-332[in English].

Стаття надійшла до редакції 11.09.2018

Посилання на статтю: Версанова Г.А. Особливості визначення собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт в портах / Г.А. Версанова // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – 2018. – № 3. – С. 54-65. DOI: 10.31375/2226-1915-2018-3-54-65.

Reference a JournalArtic: Versanova, G.A. (2018). Special aspects of prime cost accounting of cargo handling work in ports. *Development of management and entrepreneurship methods on transport*, 54-65. DOI: 10.31375/2226-1915-2018-3-54-65.